



# SOLI DEO GLORIA



EVANGÉLIUMI, KÖZÉLETI FOLYÓIRAT

## KARÁCSONY KÜSZÖBÉN



Mária találkozása Erzsébettel, aki Keresztelő Szent Jánost hordja a szíve alatt. Az örömteli várakozás érzése a mi szívünket is áthatja advent időszakában

*„Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér, / Csak titkon érző lelke ohajtva sejt:  
Léted világít, mint az égő / Nap, de szemünk bele nem tekinthet.”*

Berzsenyi Dániel így fogalmazta meg Fohász című versében a hit csodáját, ajándékát és egyben a korlátait is. Ez az evangéliumi folyóirat a közösségi életünk színterén igyekszik megjeleníteni ezt a csodát, ezt az ajándékot és természetesen a gyarló ember szép törekvéseit. Az ebben való osztozásra hívjuk a kedves olvasókat és a szerzőket egyaránt.

## ADVENTI GONDOLATOK

**A**dvent négy hete évtizedek óta a fogyasztói társadalom diadalittas időszaka. Versenyt tapossuk egymást a bevásárlóközpontokban, nem győzzük a Black Friday vagy a Glamour-napok keretében túllicitálni egymást a vásárlásban. A kereskedők kifinomult technikái elől aligha menekülhetünk. Az ajándékok megvásárlásakor azzal nyugtatjuk magunkat, hogy a szeretet

gyobb nélkülözés közepette, általában megszületett Jézus arra figyelmeztet bennünket, hogy a külsőségek mit sem érnek, ha nem párosulnak tartalommal, lélekkel. A „csak” megvásárolt ajándék őszinte szeretet nélkül haszontalan.

Advent jelentése: eljövétel. A Megváltó érkezését várjuk. De megszületni abban a családban tud csak a gyermek, ahol várják. A nagy karácsonyi rohanásban

ért, ami egyre kevesebb családban természetes?

Mai, feje tetejére állt világunkban talán jut idő átértékelni a karácsony üzenetét. A betlehemi éjszakában felkínált szeretetet elfogadhatjuk, vagy visszautasíthatjuk, de ahogy Angelus Silezius mondja: „Jézus ezerszer is megszülethetne a földön, mit sem használna neked, ha a te szívedben nem születne meg”.



megnyilvánulásának ez a leglátványosabb jele; ha nem veszünk ajándékot, akkor azt hihetik rólunk, hogy nem tartjuk fontosnak a másikat. Ennek a gondolatnak a farvizén egyszer csak azt vesszük észre, hogy egyre csak bővül a megajándékozottak köre, s már nem csak 1-2 apróságot veszünk szeretteinknek, hanem egyre nagyobb és drágább csomagokkal lépjük át otthonunk küszöbét.

Karácsony közeledtével nem árt, ha felsejlik bennünk a jászolban fekvő kisdéd képe. A legna-

vajon jut-e időnk megélni a várakozás örömteli, bizsergető érzését? Jut-e alkalom az elcsöndesedésre, az imádságra? Kérjük-e Istent, hogy ölelje magához azokat is, akiknek nem, hogy ajándék, de még meleg étel sem jut az asztalára karácsonykor?

Most, hogy a szomszédunkban dúló háború közepette otthonukat elvesztett ezrek lesznek kénytelenek fedél nélkül vagy óvóhelyeken eltölteni az ünnepet, eszünkbe jut-e imádkozni értük? Gondolunk-e arra, hogy hálát adjunk az otthon melegé-

Karácsony nagy titka a szeretet csodája. Ilyenkor mindenki egy kicsit megszelídül. Kisgyermekeim szokták mondani: bár csak minden nap karácsony lenne... Igaz, ők még az ajándékok és a karácsonyfa miatt óhajtják ezt, én pedig azért, hogy az ilyenkor megenyhült szívek az újévben se keményedjenek meg.

Áldott, békés karácsonyt és adventi készülődést kívánok minden kedves Olvasónak!

*Dr. Szilvay Balázs*

# ÁLDÁS ÉS BÉKESSÉG!

„Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön béke, és az emberekhez jóakarát.”

Lukács evangéliuma 2,14

**A**z adventi időszakban, az ünnepet megelőző pörgésben sokszor elszédülünk. Így volt ez a korábbi években is, de idén még csavarnak rajtunk egyet-egyet a háború, az energia-biztonság, az üzemanyag és gazdaság szédítő hírei. *A földön békeesség...* Mikor éltük át úgy igazán, hogy a szív lecsendesül, hogy a szorongató gondolatok megszűnnek, az aggodalom nem fojtogat, a teendők listája és a ránk váró feladatok elvárásai nem hullanak ránk? Háború a szomszédos országban, háborgó szív bennünk, nemzetközi feszültségek odakint, feszült ingerültség idebent. *A földön békeesség...?!* Sokan vágyakozunk külső és belső békeesség után, talán imádkozunk is érte.

De vajon az angyali ének első felét is tudjuk-e őszinte szívvel kimondani? *Dicsőség Istennek...* Nem nekünk, nem nekem, nem neked. Egyedül Istené a dicsőség, egyedül Őt illeti meg, hogy előtte leboruljunk és imádjuk Őt. Tőle származik az áldás és béke. Ha életünkkel, tetteinkkel, döntéseinkkel és szavainkkal nem érte élünk, nem az Ő dicsőségét szolgáljuk, akkor az áldásnak és békeességnek csupán fájó hiányát tapasztalhatjuk. Ennek következményei a ma is égető külső és belső feszültségeink. Ahol viszont Isten uralkodik, ott Isten-tisztelet folyik. Ebbe tekinthetünk be az angyali dicséret szavaiban, a fenti ígében, de



ebbe kapcsolódhatunk be adventben mi is.

Jézus Krisztus hozta el számunkra az áldást és a békét, a bűneink bocsánatát és a mennyi kegyelmét, az új élet örömét, mindent, amire szükségünk van. Zengjük mi is az angyalokkal együtt az Ő dicséretét, hálánkat fejezzük ki neki minden szeretetért! Fordítsuk hozzá a mi háborgó lelkünket, mert nála van a békeesség, nála van a hozzáunk való jóakarát, mert Ő azért lett emberré, hogy emberségünk

minden terhében *velünk legyen*. Békére vágysz? Akkor menekülj Isten jelenlétebe és akkor tiéd lesz az Ő békeessége! Egy szép ének így fejezi ki ezt: *„Mély a szívem békeessége, mint a tengernek végtelen kéksége, szélvész fölül zavarhatja, de az alját soha fel nem kavarja, mert sziklára építettem, biztos alapra vettem Istenben. Jöhet szélvész, jegeseső, házamra pusztulás többé már nem jö.”* Adja Isten neked és mindnyájunknak az Ő áldását és békeességét!

*Korsós Tamás*



# INTERJÚ DR. BÓNA ZOLTÁNNAL A VITÉZZÉ AVATÁSA ALKALMÁBÓL

**F**elemelő ünnepség keretében került sor dr. Bóna Zoltán vitézzé avatására az évi rendes vitézavatáson, a zsúfolásig megtelt Budapest Belvárosi Templomban október 8-án. Továbbá még az a megtiszteltetés is érte, hogy lelkészként ő hirdethette Isten igéjét e jeles eseményen. Az alábbiakban vele beszélgetek.



*Mindenekelőtt gratulálok, és máris kérdezem: Mivel érdemelted ki a vitézi címet?*

Nem győzőm hangsúlyozni, hogy a vitézi címet semmivel nem érdemltem ki. Várományosként csatlakoztam a Történelmi Vitézi Rendhez, aminek persze voltak feltételei, de csak olyanok, amelyeket én könnyedén teljesítettem: például ne legyen MSZP-s vagy munkásörös múltam vagy büntetett előle-

tem, etc. Egyébként lelkészként, mint több kollégámat, saját jogomon is befogadott volna a Vitézi Rend, de ez a lehetőség eszembe sem jutott. Kisgyerek korom óta nézem a nagyszülői és szülői házunk falán nagyapám, vitéz Szentannay Sándor, tüzérfőhadnagy képét, sok-sok kitüntetésével és alatta a vitézi éremmel. Aztán az albumban is látom őt lóháton, karddal, merthogy az I. világháborúban

szolgált. Ehhez jön még az, hogy a Cs. és Kir. Magyar 34. Gyalogezred Története című könyv 383. oldalán viszonylag pontosan le van írva, hogy az I. világháborúban 41 hónapot töltött az első arcvonalban mind az olasz, mind pedig az orosz frontokon. Utána pedig két sorban vannak felsorolva kitüntetései-nek rövidítései. Tehát neki voltak/vannak érdemei, viszont a vitézi titulus és a Vitézi Rendhez tartozás úgy örökölheto, mint minden más titulus, vagyontárgy vagy éppen adósság. Az örököst hívják várományosnak, s az most én vagyok.

Mondhatnám a kérdésre, hogy érdemtelenül jutottam hozzá, de ehhez azért az kellett, hogy nagyapapa példás hazafiságát, krisztusi elkötelezettségét és általános emberbarátságát én magam is igyekezzem megélni. Hangsúlyozom, hogy csak igyekezetről beszélek, arról viszont őszinteséggel és fenntartás nélkül.

*Miért most kérted a felvételt, hiszen kérhetted volna már 30 évvel ezelőtt is?*

Azért, mert a családi narratíva szilánkjaiából most értettem meg azt, hogy nagyapám akkor, 1936-ban csatlakozott a Vitézi Rendhez – hivatkozva az erre bőven elégséges katonai kitüntetései –

amikor a világ megbolondulni látszott: Hitler uralomra tört, Magyarországon a Volksbund erősödött, szélsőjobboldali/nyilas mozgólódások indultak. Ekkor jutott eszébe, hogy ifjúságának legszebb éveit a haza legvéresebb szolgálatában töltötte. Sváb származása ellenére a magyar hazája iránti elkötelezettségtől valamint Magyarország egén megjelenő sötét felhőktől motiváltan mintegy tiltakozásul vette magára azt a titulust, ami a magyar kompromisszummentes hazafiságnak a szimbóluma. Ezzel is üzeni akart mindazoknak, akik a hitleri Németországba akár a legkisebb reménységüket is vetették.

A rendszerváltás első éveiben én is hittem azt, hogy nincs itt szükség a nemzeti el-

kötelezettség demonstratív kifejezésére, mert egy tisztességes, szabad Európában, tisztességes kereszténydemokrata politikai rendben és a hagyományos értékek szerint élhetek és utódaim is. Ez a reményem még mindig megvan, de a világ szerintem megint megbolondult. S bár Magyarország foggal-körömmel talán még tartja magát Európa értelmezhetetlen, önpusztító tettei közepette, de az egünkön újra ott vannak a sötét felhők: LMBTQ, kettős mérce, birodalmi ambíciók, hazaárulás etc. Kicsit leegyszerűsítve azt mondhatom, hogy nagyapám a jobboldali diktatúra nyomása alatt – az érdemei megszerzése és a Vitézi Rend megalakulása után

15 évvel – kérte felvételét. Nekem erre nem volt módom a baloldali diktatúra alatt, a közelmúltig pedig nem éreztem ennek szükségét. Most azonban úgy gondolom, hogy a liberális diktatúra olyan mértéket ért el nyugaton és olyan mértékben döngeti hazánk kapuit és falait, hogy magamnak, kortársaimnak és főleg utódaimnak ezzel a lépéssel egy világos üzenetet adok. Nevezetesen azt az üzenetet, hogy legalább egyénenként, személy szerint éljük meg a hazafiságot, védjük a kereszténydemokrata politikai rendet és kövessük a hagyományos zsidó-keresztény értékeket még akkor is, ha ezzel sokakkal szembe megyünk.

*És mit jelent a vitézség viselése a mindennapokban?*

Előrebocsátom, hogy sem a vitézi jelvényt, sem a vitézi titulust és a vitézi oklevelet különösen nem viseljük és lobogtatjuk. A vitézi cím is csak privát használatban megengedett, hasonlóan a nemesi rangokhoz. Tehát számomra a vitézség szemléletet, életformát, elkötelezettséget és áldozatkészséget, valamint mindezek kifejezését jelenti a haza, a magyarság és végső soron az egész emberiség javára. Ezekről azonban már fentebb beszéltem.

*Köszönöm a beszélgetést! Gratulálok az eseményhez és szívből kívánom, hogy az elmondottakat a magad és környezeted javára meg tudd élni!*

*Dr. Szilvay Balázs*



# A KÁROMKODÁS LEGITIM? AZ IMÁDSÁG NEM?

**A** rendszerváltozás óta tapasztalatokra épülő gondolatom az, amit a címben is megfogalmaztam. Nevezetesen az, hogy miért „szalonképeesebb”, társadalmilag elfogadottabb vagy legalábbis toleráltabb a közösségi helyeken/közterületeken való káromkodás, mint az imádság.

A kommunista/ateista diktatúrában föl sem merült a nyilvános imádság. Az emberek tudták, hogy étkezés előtt otthon imádkozhatnak, étkezdékben, éttermekben csak a szívük mélyén, idevonatkozó gesztusok nélkül tehetik ugyanezt. A rendszerváltozás egyebek mellett azt jelentette, hogy társadalmunk plurális/semleges lett világnézetet és spiritualitást illetően. Tehát a vallásos és világi gesztusok nem előzik meg egymást és nem is versengenek, hanem egyenértékűek. Ez az elméleti megállapítás persze az élet sok területén valósággá lett, mint például abban, hogy párhuzamosan történik az iskolai hit- és erkölcsstan-oktatás, valamint a világi erkölcsstan-oktatás. Vagy abban például, hogy a Parlamentben és az önkormányzatokban az eskütétel után a képviselő maga dönti el, hogy esküjét Isten segítségére hivatkozva vagy anélkül teszi.

Ugyanakkor az élet hétköznapi, rendes menetében a káromkodás messze eltértebb, mint az imádság, pedig akár lélektanilag, akár sok nyelvben nyelvészetileg a kettő közös töről fakad. Az egyik szidalmazza a transzcendenst, a másik pedig hálát ad vagy segítséget kér tőle. Konkrét példák sokaságát tudnám mondani, de csak néhányat említek, amely talán föl sem tűnt sok olvasónak. Ha egy is-

kolai étkezdében gyermek, tanár vagy konyhai személyzet elkáromkodja magát, arcizma nem rendel senkinek sem. Ha mondjuk egy négy fős diák- vagy tanár-asztaltársaság elmond egy 20 másodperces asztali áldást az ide vonatkozó gesztusokkal – összetett kézzel, lehajtott fejjel –, az hírértékű lesz. A helyszínen lemosolyogják, megjegyzéseket tesznek, vagy/és szóbeszéd tárgya lehet a későbbiekben is. Sőt azt sem tartom kizártnak, bár erre nincs tapasztalati megerősítem, hogy szépen vagy csúnyán megkérik az imádkozókat, hogy ezzel a „különködéssel, hivalkodással” ne zavarják meg a „normális rendet”. A problémám világos. A vágyam is. Csak annyi, hogy az imádság, a fohászkodás valamint a szitkozódás, káromkodás legalább legyen egyformán elfogadott a nyilvános tereken. Mert ha az egyiket bezárjuk a templomokba vagy az otthonokba, akkor a másikat is zárjuk be például az istállóba vagy az otthonokba. Bár a jószágok és a családtagok körében sem helyénvaló káromkodni. Egy posztmodern, plurális társadalomhoz ez az elvi konszenzus lenne méltó.

S hogy ez mennyire nincs így, még két konkrét példát had mondjak. Egy kisdunaparti kempingben/strandon cserkészek nyilvánosan elmondták a reggeli imájukat. Aztán hallották, hogy ezt traktálják az ott kempingezők, strandolók. Nem sokkal később egy szimpatikus német fiatalasszony utánfutós biciklijével megérkezett a strandra. Miközben békésen lubickolt, kiderült, hogy az utánfutójában egy ártatlan kiskutyája társasága. Amint ezt a kemping egyik sze-

mélyzete észrevette, olyan hangon és olyan hangerővel szidta a német vendéget, a kutyát és a Jóistent, hogy zengett tőle a kemping is, meg a városnak az a fertálya. Senkinek az arcizma nem rándult a hangos káromkodás miatt.

A másik sztori akkor történt, amikor egy nagyon kellemes utat tettem meg a szárnyvasút vicinálisan Nyíregyházától Vásárosnaményig. Nem sokan voltunk a motorvonaton, ezért mindenki hallotta mindenki beszédét. Csak úgy röpködtek ilyen-olyan kombinációban az anyák, apák, nemi szervek, nemi aktusok és természetesen a sorból a Jóisten sem hiányzott. Én sem tiltakoztam, jól felfogott testi épségem érdekében. Aztán miközben a Youtube-on ezt-azt hallgattam, egyszer csak kihallatszott az Isten szó valamelyik programból. Abban a pillanatban legalább hárman jegyezték meg – javukra mondom, hogy nem nekem, hanem egymásnak –, hogy mit keres a vonaton az imádság vagy egyáltalán az Isten tisztességes kontextusban való említése?

Sajnos 2022-ben, 33 évvel a rendszerváltozás után a címben feltett kérdésre azt válaszolhatjuk: igen, a magyar társadalom közterein a káromkodás társadalmilag elfogadott, az imádság vagy egyáltalán az Isten szónak a tisztességes elhangzása „csizma az asztalon”. Ebben akkor lesz változás, ha a konkrét pillanatban az imádságos oldal is bátorkodik szavát tenni a káromkodást és persze ezt megelőzően, nyilvános helyeken is önkontroll nélkül fordulni az ég felé szokása és lelkének indíttatása szerint.

*Dr. Bóna Zoltán*



# EGY ÉV A SZOLGÁLATBAN

**A**Dunavarsányban töltött egy évem alatt úgy hiszem, sokat tanultam. Tanultam magamat és a határait, a szolgálatot, az alázatot és még megannyi mindent, amit nem is tudnék jól szavakba önteni, de amit leginkább megtanultam, hogy a hálás beállítottság nem csupán egy lehetőség, hanem az egyik legfontosabb, ami az egészséges életéhez szükséges mind testi, mind lelki értelemben. A hála felemelő, de most nem a szokványos érzelmekre gondolok, hanem arra, hogy bármi is ér, bármi is hat rám, azt fel kell, hogy emeljem az Úrhoz, ezáltal az Ő jelenlétében értékelhetem, élhetem át és harcolhatom meg mindazt, amiben vagyok. Ha nehézség ér? Az Isten jelenlétében tudom, hogy egy sokkal hatalmasabb, szeretőbb, igazságosabb kézben vannak életem elemei, mint az enyémben. Ha örömteli dolgok érnek? Akkor tudom, hogy az az áldó, gazdagon ajándékozó kéz adta, aki semmit nem tart vissza abból, amire szükségem van. Sőt, én is mindentől az Ő tenyerében vagyok, ahonnan senki és semmi ki nem szakíthat. Ha mindez igaz, akkor köszönettel tartozom Istennek, mert semmi sem magától értetődő az életemben, hanem Belőle, Tőle és Általa van.

Azért is vetettem papírra mindezt, mert úgy gondolom, hogy csak ezen keresztül tudom helyesen látni a mögöttem lévő – egyelőre csekély – időt is, amit az egyházközösség lelkipásztoraként itt tölthettem. Hála van bennem a gyülekezet szeretetéért, hogy szolgálatkészen végzik fáradságosan a maguk feladatát. Hála van bennem, mikor arra gondolok,

hogy van növekedés a közösségünkben, hogy többen elköteleződtek és becsatlakoztak közénk. Csodás látni mikor emberi szívek kezdenek el kinyílni és befogadni Isten üzenetét, Lelkét. Hála van bennem, mikor a megharcolt kihívásokra gondolok, vagy éppen a véghezvitt feladatokra. Ezzel a lelkülettel gondolok a városunkra, ahol befogadással, közvetlenséggel, természetes nyitottsággal találkoztam.

Mindezekben azt látom, hogy Isten jelen van közöttünk és hiszem, hogy bennünk is. Az Ő üjjlenyomatát vélem felfedezni a gyülekezeti alkalmainkon, a kertrendezésen, a kirándulásunkon, a csendesnapunkon, az ünnepeinken, a négy szemközti beszélgetésekben, a száraz adminisztráción, a pénzügyi életünkön és mindenben. Kétezer éve Betlehemben az Úr Jézus Krisztus számára nem volt hely. Ha mi tudunk helyet adni neki a személyes életünkben, a közösségeinkben, a városunkban, akkor úgy hiszem, hogy számtalan csoda átélőivé lehetünk. Ennek ízelítője volt számomra az elmúlt év is, mikor Isten a szívemre kötötte ezt az ígéretet: *„Hagyd az Úrra utadat, bízzál benne, mert ő munkálkodik”* Zsoltárok 37,5

Egyszer az a vágy fogalmazódott meg bennem, hogy milyen jó lenne, ha a gyülekezetünk kertje kifejezné azt az isteni szeretetet és gazdagságot, amit a teremtett világban látunk. A következő családlátogatás alkalmával szinte édenkerti harmóniába csöppenem, mikor átléptem a gyülekezeti tagunk kapuját. Kiderült, hogy éppen kereste annak a lehetőségét,

hogy hogyan szolgálhatna és azóta már kézbe is vette ezt a területet közösségünkben. Milyen csodálatosan működik Isten! *„Még nyelvémen sincs a szó, te már pontosan tudod, Uram.”* Zsoltárok 139,4

Ha visszatekintek, akkor ilyen és ehhez hasonló történetek jutnak eszembe. Hála van bennem, de ez a hátratekintés akaratlanul is a jövő felé fordít, mert tudom, hogy Isten sokkal többet készített el az Őt szeretőknek. Tudom, hogy terve van városunkkal, az itt élőkkel, a fiatalokkal, az útjukat keresőkkel, a megkeseredettekkel, a magányosokkal, a gazdagokkal és szegényekkel, az Istennel járókkal és azokkal, akik még nem fogadták be Őt. Remény van bennem és küldetés tudat, mert ha egy apró részét képezhetem is ennek a csodálatos tervnek, akkor örömmel szeretném kivenni a részemet. Vágy van bennem, hogy láthassam Isten országának kibontakozását az ember újjászületésében, a megbékélésben, az egymásratalálás örömeiben, a krisztusi személyiség felépülésében.

Isten hívott ide. Hálás vagyok, hogy velünk volt az elmúlt évben, hiszen munkálkodik. Hiszem, hogy ígéretei beteljesülnek és a jövőben éppúgy, vagy még inkább megmutatja jelenlétét, ahogyan tette ezt eddig is. Jó Isten kezében lenni, mert neki jobb terve van velem, velünk, mint azt valaha gondoltam volna. Ezért mind a múltban, mind a jelenben, mind a jövőben, vagyis minden időben Ővé legyen egyedül a dicsőség!

*Korsós Tamás*

## LEGENDÁK HELYETT...

Az ókor 7 építészeti alkotást kezel csodaként, mert az akkori ember tudásával sokan nem tartják összegegyeztethetőnek azok megépítését. A gízai piramisokhoz felhasznált óriási köveknek például a környéken sehol sem találták meg a nyomát, és máig nem tudni, honnan – s lefőképpen hogyan – kerültek oda több ezer évvel ezelőtt.

Piramisok viszont nem csak Afrikában vannak. Közép-Amerika indiánok lakta vidékei valósággal hemzsegnek tőlük. Mexikó aztékok és maják lakta részein tucatszám kerültek elő a gízaihoz hasonló, szintén megmagyarázhatatlan eredetű építészeti csodák. A kilencvenes évek derekán kelt szárnyra az az elgondolás, hogy földönkívüliek alkotásai a piramisok. A mai

napig élénken él az a teória, hogy a mexikói Palenquében talált fő piramis az ufók műve. Ennek „bizonyítékául” szolgál a benne talált szarkofág is, rajta az űrhajóval érkező ufó képével.

A szarkofágból előkerült csontváz – amit egy földönkívüli maradványának tulajdonítanak egyesek – a mexikóvárosi antropológiai múzeum őrzi, ahová néhányan a világon ufónézőbe érkeznek. Ők azok, akik hinni akarnak a természetfölötti erőben, de nem úgy, ahogy az helyénvaló lenne. Magyarázatot adnak valaminek, aminek évszázadok óta lehet tudni az eredetét, csak éppen nem az amerikai showműsorok világából kellene hozzá tájékozódni...

Nekem családommal együtt megadatott a lehetőség arra, hogy egy indián idegenvezető

dalán eljussak a maja kultúra bölcsőjébe, Palenquébe, a maja romvárosba, amely a 7. században élte virágkorát. Vallási központként működött Pakal király uralkodása (615–683) idején. 835-ben a város elnéptelenedett és fokozatosan benőtte az őserdő. Az egykor 15 négyzetkilométer területű Palenque romjainak nagy része még ma is feltáratlan. Kiemelt szerepét az adja, hogy az eddig restaurált szertartási központ (a Palota, a Feliratok temploma, a Kereszt temploma, a Leveles kereszt temploma és a Naptemplom – az ún. Főcsoport épületegyüttes) romjai között találtak rá a maja művészet eddig feltárt legjelentősebb alkotásaira, és a maja írásbeliség leghosszabb szövegemlékére. Az ősi maja városban található legjelentősebb épületeket kívülről hieroglif



„Az űrhajon ülő földönkívüli, aki mögött csak úgy dübörög a hajtómű”





## A Feliratok Temploma Palenquében

feliratok borítják, melyeket csak nemrégiben sikerült dekódolni, s ezek ismeretében már van esély arra, hogy a tudósok megfejtsék a Palenque és lakóinak történelmét korábban körülengő rejtélyek jelentős hányadát. A város és a környező nemzeti park 1987 óta az UNESCO kulturális világörökségének része.

Annyit azonban további kutatások nélkül is lehet tudni az ősi maják leszármazóitól, hogy a piramisokat nem az ufók építették. Mint ahogy a Feliratok Templomában talált szarkofág sem egy ufó sírja, de erről majd később...

Egyelőre kanyarodjunk vissza a történelmi tényekhez:

1949-ben Alberto Ruz Lhuiller, az ásatást vezető mexikói régész a templom belső helyiségében az egyik padlólapba mélyített lyukakra lett figyelmes. Rájött, hogy a lyukakat a kőlap kötelekkel történő beemelésére használták. Miután a kőlapot felemelték, egy törmelékkel teli akna tátongott a kutatók előtt, ami a piramis szívébe vezető lépcső lejárata volt. A régészek 25 méter mélyen hatoltak a piramis belsejébe, amikor a lépcső egy rövid folyosóba torkollott. Annak végén egy lepecsételt kőajtó előtt hat, feltehetően feláldozott ifjú csontvázára akadtak. A háromszög alakú ajtó végül 1952. június 13-án tárult fel.



**Pakal király sírboltja**  
(*Pataky Zsolt felvétele*)

A szarkofágon ott a dombormű. Rajta pedig se nem űrhajó, se nem ufó, hanem maga az uralkodó, Pakal király képe látható, akinek testéből nő ki az

élet fája, amit sokan űrhajónak akarnak látni. A maja kozmosz három szintjének egy világfa volt ugyanis a központi tengelye: gyökere lenyúlt az alvilágba,

koronája fölért az egekig. Ennek a fának zöld volt a színe, míg a középső világ égtárait jelző másik négy fáé a vörös, fehér, fekete és sárga. A vörös jelentette a keletet és a kelő Napot, a fehér az északot és az ősi holtakat, a sárga a delet és a Nap jobb kezét, míg a fekete a nyugatot, a lemenő Napot és az alvilágot.

Mindennek ismeretében kijelenthetjük, hogy a maja piramisok és a temetkezési kultúra valóban „világ”-csodaszámba megy, de nem kell földönkívüli magyarázatot keresnünk rá, hogy megértsük eredetüket. Elég, ha elfogadjuk, Európán kívül is létezett fejlett építészeti kultúra, bizonyos esetekben még fejlettebb is, mint az öreg kontinensen. Igaz, a maja templomegyüttes Palenqében nem épült fel néhány évtized alatt; becslések szerint több mint 100 esztendő kellett hozzá.

A maják halálhoz fűződő viszonya pedig nem az élet befejezését, sokkal inkább annak megkoronázását és egy új élet kezdetét jelenti. Ha ezt megértjük, világosabbá válik az indián kultúrában oly gyakori emberáldozat kérdésének megítélése is. A Krisztus születése utáni évszázadokban virágzott a maják körében az a labdajáték, ahol a győztes jutalma a halál volt.

Nem tévedés, a jutalom volt a halál, nem pedig a büntetés. Hitték ugyanis, hogy a halál a hátramaradt élőket is közelebb viszi az égi világhoz, a holtak ereje pedig nekik is energiát ad a földi nehézségek elviselésé-



A domborművet ebben a helyzetben találták meg a szarkofágon, nem pedig vízszintes fekvésben. Így egészen más a jelentése





A „gyilkos” labdajáték lényege volt, hogy a labdát fejjel, lábbal vagy – a kéz kivételével – bármelyik testrészsel kellett átjuttatnia a csapatnak a gyűrűn

hez. Aki tehát áldozat lehetett, annak különleges szerep jutott a föld és az ég kapcsolatában. Ez pedig kitüntetés volt, amiért olykor meg is kellett küzdeni.

Legendák helyett tehát régészeti leletek bizonyítják, hogy az ősi maja városok – köztük a temetkezések és templomi szertartások helyszínéül szolgáló

piramisok is – nem a földönkívüliek alkotása, hanem a „földönkívüli” világban hívő emberek keze munkája.

*Dr. Szilvay Balázs*



# DÍA DE MUERTOS - HALOTTAK NAPJA MEXIKÓBAN

## *Avagy a halál és életszeretet fúziója*

**M**exikóban a halál az élet legfontosabb pillanata, a halottak napja pedig egy színpompás népünnepély, amely hetekkel korábban már elkezdődik és november 2-án a temetőben fejeződik be. A mexikóiak úgy tartják: a halál az élet velejárója, természetes része, és nem azon kell búslakodni, hogy a szeretett személy eltávozott, hanem annak kell örülni, hogy itt volt köztünk. Ennek öröme pedig óriási ünnepet szerveznek, felvonulásokkal, oltárkészítéssel, csontvázakkal és egyéb furcsa temetői szokásokkal. Ez az ünnep 2003 óta az UNESCO által elismert kulturális örökség.



### Halottak Napja Mexikóvárosban

Bármilyen ellentmondónak is tűnik, a halál alkalom az élet ünneplésére, és Mexikóban úgy teszik ezt, ahogy sehol máshol a világon. Az, hogy miért olyan fontos dolog a halál ebben a kultúrában, némi magyarázatot igényel. A mexikói kultúra egyik alapvető vonása a halálhoz fűződő sajátos viszony. A mexikói

halott-ünnep több ezer éves múltra tekint vissza, már i. e. 1800-ban is tartottak efféle ceremóniákat a mezoamerikai indián kultúrákban, mi több, anno egy egész hónapot szenteltek a halottak emlékének. A maja és azték piramisok is tele voltak koponyákat és csontokat ábrázoló domborművekkel, az em-

beráldozatokról nem is beszélve. Aztán a spanyolok legyilkolták az indiánok többségét, a túlélőket pedig keresztény hitre térítették, ami ebben az esetben a katolicizmus sötét, gyászos, spanyol formáját jelenti, amely szintén elég kiemelt helyen kezelte a halál tematikáját. A gyarmati időszakot újabb háborúk



### Minél ijesztőbb, annál jobb

kövezték, először a spanyolok elleni függetlenségi háború, aztán a francia intervenciós hadsereg elleni küzdelem, majd az 1910-es mexikói forradalom. Jelenleg pedig a drogmaffia ellen dúl a harc. Mindezek miatt a mexikói kultúrában a halál nem holmi rendkívüli, tragikus, sőt igazgátalannak érzett esemény, hanem a mindennapi élet része.

A hitrendszer szerint a halottak egy túlvilági váróteremben töltik az időt, és az évnek ebben a szakaszában visszatérhetnek az otthonaikba. Hogy a családok felkészüljenek a halottak fogadására, otthon oltárt emelnek, melyet narancssárga bűdöskékkel, a holtak virágával díszítenek. Az oltárra kerül víz és a holtak kenyere, mert a lélek megszomjazik, és meg-



### A katolikus templomok belső terét sem kímélik a csontvázak

éhezik, mire visszatér az otthonába.

A családok az elhunyt kedvenc ételét is elkészítik. Egy pohár vizet is kitesznek, hogy a halottnak legyen mivel enyhítenie szomját, illetve mellé helyezik toalettkészletét, hogy tudjon mivel szépitkezni. Agyagedénybe öntik a halott kedvenc alkoholos italát, mely általában tequila, vagy (egy szintén agávéből készült, a tequilához igen hasonló szesz). Az oltár elé különböző színűre festett fűrészpórt szórnak a bibliai „porból lettél, porrá le-

szel” értelmében. Ugyanakkor a katolikus jelképek sem hiányozhatnak: a hozzátartozók szentképekkel és rózsafüzérekkel tarkítják a halottnak állított oltárt. Az oltárok tradicionális elemei a halálfejeket ábrázoló kis cukorkák és csokoládék, melyek azt hivatottak ábrázolni, hogy a halál nem csak keserű, hanem édes is lehet – ez tökéletesen jellemzi a mexikóiak halálhoz való viszonyát.

Az ünnep csúcspontja a temetőben éri az embereket. A sírokat letakarítják, gyertyákat





### Halottak napjára állított családi oltár San Cristóbalban

gyűjtanak, énekelnek, és rengeteg virágot hordanak a kövekre. Az este jó hangulatban, hívogatóan telik. Zenéléssel, vacsorával, beszélgetésekkel, hogy a lélek tudja, merre is van az ő családja, merre kell hazatalálnia.

Hatalmas az ország, népessége 130 millió fő, így érthető, hogy a népszokások régióként kicsit eltérhetnek. Lehetőségünk

volt egy olyan különleges temetőbe bemenni és hátborzongató szokásukba bepillantani, miszerint a temetést követő 3-5 éven belül az elhunytak maradványait kiássák és a megtisztított csontokat egy hímzett kendővel bélelt fa dobozba teszik át. Ezt a tisztogatást általában a családtagok végzik. Mi tagadás, kultúr-sokk volt a javából!

A Día de Muertos azonban nem csupán a halottakra emlékezés ünnepe. Középpontjában az emberek végtelen életszerete, életöröme áll. Vallják, hogy nem halálukban kell megsiratni őket, hanem életükben szeretni. A mexikóiak pedig nagyon tudnak szeretni, élni és napi problémáik ellenére is élvezni az életet. Tanulhatnánk





A világ talán legkülönlegesebb temetője CHIAPAS államban található



Családtag tisztogatja kihantolt rokona csontjait a temetőben



A „végső” földi állomás a családi kolumbárium

tőlük. Megtanulhatnánk, hogy gyermekeinkbe ne neveljük bele a halottaktól való félelmet, hogy ne legyen kérdés, a temetésre elvisszük-e őket, és azt is megta-

níthatnánk, hogyan éljenek vidáman, hogyan szeressenek tisztán és hogyan éljenek boldogan. Ez a földi életünk értelme. Mexikóban azt láttuk, hogy a

halál közelebb hozza az embereket az élethez, mernek és tudnak is élni. Jó lenne ezt megtanulni tőlük!

*Szilvay Gabriella*

## ELMÉLKEDÉS OKTÓBER VÉGÉN, NOVEMBER ELEJÉN

**G**yermekkoromban betlehemezni jártunk Advent idején, Húsvét hétfőn vártuk a locsolókat és májuszfát, illetve szerenádokat kaptunk a fiúktól május 1-jére virradóra. Csak néhány szokást említettem, amiket tartottunk. Valahogy úgy, ahogyan előtte sokszáz éven át őseink is tették. Tartalommal.

Tanulmányaimból pontosan tudom, hogy szinte minden ünnepünk egy valamikori, sok esetben több ezer éves pogány ünnepre épült rá, na de át lett itatva, esetünkben a keresztény mondanivalóval. Ahogy a kereszténység előtt pedig sok ünnep a zsidó hit istentudatával. Nem egy mai keresztény ünnep ezekre „telepedett rá”.

Persze, ahogy a húsvéti ünnepkör is megőrzött ezt-azt a természeti múltjából, úgy nem volt mentes a népi hagyományok rigmusaitól a betlehemezés sem. A lényege mégiscsak az volt, hogy „Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön béke és az emberekhez jóakarata.” (Lk 2,14)

Mindig nagyon szerettem az ünnepeket, a hagyományokat, és vérzik a szívem, hogy elveszni látom őket. Vidéken élek, és egy kezemen meg tudom számolni, hány májuszfát láttam idén, s a locsolókodás is már csak családon belül fordul elő. Betlehemes csapattal is csupán gyerekkorom falujában találkoztam utoljára, ahol a kiscserkészek – Istennek legyen hála – igyekeznek még ébren tartani ezt a hagyományt.

És itt jön a valódi szomorúságom: a környező falvakban már 29-én este minden 2., 3. ház pókhálóval, tökkel, szellemekkel volt „díszítve”, rémeknek, ördögöknek öltözött csapatok rohagáltak három napig... Ebből következik, hogy valójában fogalmuk sincs, hogyan kellene megtartani valamit, amit most nagy elánnal ünnepelnek. Se a hátteret, se a módot nem ismerik, de felülnek a divatnak és mai szóval élve: „nyomatják”. Abban az országban, ahol ugyanakkor meghökkennek, mikor elvisszem magammal a fiamat temetésre. Az emberek nem viszik a gyereket az élet végén való búcsúra, „mert nem neki való”, de boldogan öltöztetik egy halottkultusz jelmezeibe. Ugye érezzük az ellentmondást? Ami tehát kikerül a szakrálisból, bekerül a vulgárisba... Hasonló véleménnyel vagyok a grincsfáról. Anélkül, hogy a tartalmát ismernék, rohannak megvenni az emberek, „mert milyen poén”.

Persze, min csodálkozom? Magyarország átlag IQ-ja megint esett a felmérések alapján. Jelenleg 98 (!). Így mindent (is) el lehet adni a fogyasztói társadalom egyáltalán nem tudatos vásárlóinak. Mert ez a sok – a szó elsődleges és másodlagos értelmében egyaránt – szemét csak a kereskedőknek nagyon jó.

De csak halkan kérdezem: hol látni, hogy egy hitű muszlim Jézus feltámadását ünnepli?

Hol látni, hogy egy hitű zsidó karácsonyozik? Hol látni, hogy a hitű buddhista betlehemezni megy? És még sorolhatnám. És miért nem látni ezeket? Mert a tartalmát is figyelembe veszik az ünnepnek. És a tartalom nem összeegyeztethető a hitükkel.

Mert miről is van szó konkrétan? Egy példán keresztül hadd mutassam be: A húsvéti időszak több ezer évvel ezelőtt még a tavasz, az új kezdet, a természet ébredésének volt az ünnepe, amelynek pogány tartalmát módosította a zsidóság nál először a későbbi pászka. Ez is aztán az évszázadok alatt tovább formálódott. Eredetileg ugyanis egy nomád pásztorünnep volt, bárányt áldoztak a legelőváltás előtt, hogy oltalmat biztosítsanak a nyájnak. Később már az időben közel lévő maccót nevű földműves ünnepel tartották együtt, amelyen az elsőnek learatott gabonából kovász nélkül sütöttek kenyeret. Míg korábban nem volt helyhez kötve és pap sem kellett hozzá, a Deuteronomium (Mózes ötödik könyve) már arról tudósít, hogy az ünnepnek Jeruzsálem a kijelölt helye, a Papi irat pedig már összekapcsolja az Exodusszal, az Egyiptomból való Kivonulással. Üdv-történeti hátteret kapott az ősi szokás. Így vett át és értelmezett át egy idegen eredetű szokást az Ószövetség. Az Újszövetség pedig újra másított a jelentésen: a keresztény Húsvét áldozati báránya már maga

Jézus Krisztus, és a megváltás, valamint a feltámadás örömét hirdetjük ezen a napon. Persze hagyományaink őriznek valamit a tavasz ébredésének örömeiből is, hiszen a tojás törése egyaránt emlékeztet a kikelő új életre, illetve az üresen talált sírra, de az utóbbi vált hangsúlyos és üdvöt adó üzenetté.

A Halloween is egy pogány ünnep, az ősi kelta Samhain egyrészt zárta az előző, másrészt nyitotta az új esztendő. Ekkor pároztatták a jószágokat, illetve az étel- és italáldozaton túl emberáldozatot is bemutatnak az ősöknek. Ezt a bizonyos éjszakát időn kívülinek értelmezték, s úgy gondolták, ekkor elhalványul, illetve megszűnik a határ az élők és a holtak között, a szellemek szabadon sétálnak az élők körében. Hogy ne csupán a holtaktól rettegjenek, természetesen a szerelemnek is áldoztak, hiszen képzetük szerint az óév elmúlásával új születik, tehát a halált az új élet teremtése tagadhatja, s ezért Dagda nevű istenük rituális nászát is ülték, hogy a termékenységét biztosítsák a jövőben.

Nyilvánvaló, hogy ezt a nagyon elterjedt pogány rítust nem vehette semmibe a korai egyház, így aztán már az ókereszténység korában krisztianizálták. A keresztény közösségek keleten a negyedik, nyugaton a hetedik századtól kezdték ünnepelni a katolikus vértanúkat, így vált egy, a pogány halottakra emlékező ünnep előbb a katolikus vértanú, majd VI. Leó, bizánci császárnak köszönhe-

tően később kiterjesztve Mindenszentek ünnepévé. 835-ben IV. Gergely határozta meg november 1-jét a hivatalos napnak, s tette egyetemes ünnepévé.

A magyar régiségben úgy tartották, hogy Mindenszentekkor hazalátogatnak a halottak, ezért nekik is terítettek a saját evőeszközökkel, gyertyát gyújtottak értük, s míg a láng el nem lobbant, együtt imádkozott a család. Sokféle szokás volt külön kalácsot is sütni a koldusoknak, illetve máshol a maradékot tették félre nekik, s kérték, hogy cserébe imádkozzanak nekik is a család halottaiért. (Régen a koldus nem olyan volt, mint napjainkban. A régi faluközösség ugyanis nem hagyta, hogy bárki elszegényedjen, gondoskodtak egymásról. Koldusnak lenni önkéntes vállalást jelentett, általában valami nagy bűn vezeklésekként.) Gazdasági hagyomány is kötődik ehhez az ünnephez, hiszen ekkortól szorultak be az állatok, véget ért a legelő korszak. Sokféle pedig ezen a napon tartottak legényvásárt, amikor elszegődtek a cselédek, pásztorok, s új egyezséget kötöttek a gazdákkal. Láthatjuk tehát, hogy itt is megőrzött valamit az eredeti ünnepből a szokás, de már az imádság, a közbenjárás lett az elsődleges.

A katolikus változatot más felekezetek is átvették idővel. Például az evangélikusok a mindenszentek ünnepét is és a halottak napját is megtartják, persze az evangélium szerint

átértelmezve, hiszen éppen Mindenszentek előestéjén tűzte ki Luther Márton a 95 tételét, tiltakozva ezzel az evangéliumtól idegen szokások és hiedelmek ellen. Mára a temetőbe járás, sírok rendbetétele, gyertyázás általános szokás lett, de régen a református temetőt arról is fel lehetett ismerni, hogy halottak napján teljes sötétség borította. A református hit szerint nem imádkozunk sem a holtakért, sem a holtakhoz, hanem Istentől kérünk vigasztalást, erősítést és reménységet az élőknek.

A fent leírtak alapján állok csodálkozva azelőtt, hogy miért pont itt felejtjük el az idővel megváltozott formát? Itt miért vesszük elő a pogány eredetit? A többi ünnepen miért nem nyúlunk vissza a felkelő-meghaló isten képéhez? Valahol értem: a léleknek kell a szelep. Ahogy a szexualitás elvesztette szakralitását, szentségét, méltóságát, átment a pornóba, a halál pedig a horrorba. Mert ha nem alázattal, nem „levetett saruval” közelítünk ezekhez a témákhoz, akkor elsilányulva jönnek szembe. Nem mindegy, milyen tudatszinten, az alsó vagy a felső oktávon nézünk szembe az árnyékba tett, a tabusított kérdésekkel. Az bánt, hogy az európai kultúra már magasabb szinten állt, és nem értem, miért esünk vissza egy korábbi, már meghaladott szakaszba, akkor, amikor a haláltól már nem kellene rettegni, hiszen megváltásunk van Krisztus által.

*Dr. Kun Ágnes Anna*



# VIRÁGZÓ CSERKÉSZETÜNK



**A**hogy már említést tettünk róla, az idei év pünkösdi hétfőjén – közel negyven fővel – ünnepélyes fogadalmótételre és fogadalm-megújításra került sor.

Ezt kisebb és nagyobb portyák, vízi programok és városi programok követték. Külön említésre méltó a Váraljai Nagytáborunk, ahol a parókia udvarán biztonságos körülmények között, de mégis – a nomád cserkész tábor felé félúton – sátrakban, saját főzés mellett, önállóan töltöttünk egy szűk hetet. Innen kirándultunk a Mecsek lankáira és meredélyeire. Persze a nagy szárazság ellenére tábor tüzet is raktunk precíz odafigyeléssel. Miután nem kis erőfeszítéssel megmásztuk Máré várát, jól esett utána a kellemes fürdőzés a vár tövében.

Kiemelem, hogy még novemberben is volt egy nagyon kellemes vízes programunk. Tudniillik egy kiel-boatunk

Lacházán maradt a nyári kisdunai evezések során. Erre a novemberi, 12 km-es evezésre persze többen vállalkoztunk és két kiscserkészt is magunkkal vittünk, akik egész biztos, hogy ezután még lelkesebben készülnek a számukra már jövő nyáron megnyíló vízi cserkészetre.

Csapatunk az úgynevezett ICHTHÜSZ Közösség egyik

aktív alkotója, így a csapatmunkát az ICHTHÜSZ munkába való bekapcsolódás is színesíti. Ennek kapcsán megünnepeljük a Betlehemi Lángért, persze nem Betlehembe, csak Pesterzsébetre, de lelkesen hozzuk azt városunkba mindenki számára.

Valljuk, hogy az igazi cserkészlet elsősorban nem rendkívüli eseményekben, hanem rendszeres





és rendszeres hétköznapi tevékenységekben zajlik, és így válnak aztán a cserkészlet értékei családi, baráti, munkahelyi értékeké, el egészen a társadalmi teljességig.

A gyermekek szerdánként növekednek a „cserkésztudományban”, a felnőttek pedig vasárnap az istentisztelet után.

A naptárunk a téli hónapokra is gazdag, tartalmas programokat kínál. Elsősorban



szpirituálisokat, de nem hiányoznak a kirándulások sem.

Csapatunk minden gyermeket, ifjút és felnőttet vár, akik

nem pillanatnyi hangulattal, hanem következetes elkötelezettséggel kívánnak közösségünkhöz csatlakozni.

*Széplaki Mercédesz*  
+36/70 407-9762



# HIT ÉS TUDOMÁNY

címmel került megrendezésre a szokásos Protestáns Kulturális Est ez évben október 28-án este a Soli Deo Gloria Közösségi Házban. Ezúton is köszönetet mondunk az általános iskola igazgatójának és tanárainak. Nevesen is Szőke Imre tanár úrnak azért a fáradozásért, amellyel gazdag, méltó programmal örvendeztették a teltházás hallgatóságot. Ez alkalommal két protestáns tudósról, egyházi emberről, polihistororrról emlékeztünk meg. Mindketten elévülhetetlen érdemeket szereztek a protestáns spiritualitás terjesztésében, megóvásában. Már fiatalon odaszentelték életüket a kompromisszumok nélküli krisztuskövetésre. Más-más századok gyermekei voltak, mégis igazságszeretettelük, tiszta, elhivatott eszméik a magyar művelődés és kultúra legnagyobbjaihoz emelte őket. (SDG Közösség)



**M**éliusz Juhász Péter református püspök, egyháztudós, író, botanikus, a magyarországi reformáció legeredetibb, legszélesebb hatású vezéregyénisége volt.

Tehetős nemesi családból származott, s így jelentős társadalmi kapcsolatokkal rendelkezett. 1532-1536 körül látta meg a napvilágot a Somogy megyei Horhiban. A település azóta elpusztult. A katonai pálya nyitva állt előtte, de epilepsziában szenvedvén a tanulást és a szellemi foglalkozást „kellett” választania. A XVI. század vészterhes időszak a magyar történelemben. Az ország három részre szakadása, a török dúlás a széttagoatltság irányában hatott, sőt maga a reformáció a rapid terjedésével egyrészt ország-megtartó volt, másrészt pedig magán viselte a megosztó szerep bélyegét is. Méliusz tanul-

mányait Tolnán, lutheránus szeltemben végezte. Majd, amikor Szegedi Kis István került az iskola élére, a református hit irányába fordult. 1556. október 25-én beiratkozott a Wittenbergi Egyetemre, ahol Philipp Melanchton tanította. 1558. döntő jelentőségű év volt Méliusz életében, mert akkor tette meg Debrecen plébánosává (sic!) a város földesura, Enyingi Török János.

Méliusz elköteleződése okán a helvét/református irányzat került előtérbe Debrecenben. Polgárok és jobbágyok prédikátora volt, keményen ostromozta az adóztató és nem keresztényi könyörületességéről ismert nemeseket. Debrecen helvét irányzatát megvédte a minden oldalról érkező vallási kihívásoktól: katolikusoktól, lutheránusoktól, szentháromság tagadóktól. Ellenfele a vallását sűrűn váltogató, végül unitáriussá vált Dávid Ferenc nevezte gúnyosan Debrecent a Kálvinista Rómának! Méliusz megszervezte a Tiszántúli Református Szuperintendenciát – amelyet ma egyházkerületnek nevezünk. 1561-től püspöke lett az egyházkerületnek. A Kassáról emenекült Huszár Gál nyomdász-szal kinyomtatta prédikációs könyvét, amely a város első nyomtatott könyve lett. 1561-ben

megnősült, feleségül vette Kis Jakab Erzsébetet. Két lányuk született: Anna és Dorottya.

1562 elején megjelentette – az egri vár katonáinak kérésére – a Debrecen-Egervölgyi Hitvallást, amelyet öt év múlva a debreceni zsinat elfogadott és ez lett lényegében a református egyház magyarországi alapirata. A rengeteg munka hamar felőrölte Méliusz szervezetét. 1572. december 15-én halt meg, talán még be sem töltötte a 40. életévét. Az első magyar füveskönyv, a Herbárium halála után hat évvel jelent meg nyomtatott formában Kolozsvárott. Méliuszt méltán hasonlították Kálvinhoz. Debrecenbe rendet teremteni hívták, mint Kálvint Genfbe. Igehirdetéseiben prófétai erővel szállt szembe a tévtanításokkal és az erkölcstelen életmóddal. Egyházépítő munkája századokra meghatározta a magyar reformáció útját.

*A programban bemutatott másik személy 300 évvel később, a XIX. században lett a tudományosság megtestesítője.*

**B**rassai Sámuel Torockószentgyörgyön született. Születési idejét nem tudjuk, de azt igen, hogy édesapja tanítványaként tanult és 1821-ben tette le a záróvizsgát, az abszolutóriumot.



Később különböző főúri családoknál, cirka tizenkét éven át leánynevelő, leányoktató zenemester volt. Lehet mondani, hogy a legműveltebb vidéki tanítónak számított. Névtelenül vagy Világfi Antal néven írni kezdett az Erdélyi Híradóba. Ekkor nevezte Arany János „... a tudomány, elmésség s a logika fegyveres Góliátjájá”-nak.

1836 augusztusában Brassai tanár lett Kolozsváron a „Belmagyar utcai Unitárius Főtanoda”-ban. Ő alapította az ún. „Kékönyvtár”-at, a házi és iskolai oktatásra szolgáló kézi- és segédkönyvek gyűjteményét. Ezt követően különböző tankönyvei számos kiadást értek meg. Mikor Brassait az Unitárius Kollégium tanárának választották, első dolga volt, hogy meghívja Erkel Ferencet a Kollégiumba zenetanárnak. Ebből az alkalomból meg is ajánlkozta a Kollégiumot egy harmóniummal. Régi nevelői előítélet, hogy vannak tehetséges gyermekek, akikkel érdemes foglalkozni, s vannak tehetségtelenek, akik nem érdemlik meg a fáradságot. Ez ellen szólalt föl Brassai

a Vasárnapi Újság hasábjain, s rámutatott arra, hogy a gyenge fel fogású gyerek is tanítható és a társadalom hasznos tagjává válhat. A nyelvek közül természetesen az anyanyelvnek adott elsőbbséget. Előterjesztésére határozta el az 1841. évi korondi zsinat, hogy a magyar legyen a tanítás nyelve.

Az érlelődő forradalom gondolataival, eszméivel egyetértett. Már nem volt középiskolai tanár, amikor „A módszerről” címmel előadásokat tartott az Akadémián. Az első kérdés szerinte az, hogy „Mit tanítsunk?”, a második pedig, hogy „Hogyan tanítsunk?” A túlterhelés mellett még a helyes időgazdálkodásra is felhívta a figyelmet, mielőtt kimondaná jelszavát: „Keveset, jól és lassan!” bár tudja, hogy a világ követeli az általános műveltséget. A „mindenből tanítani valamit” módszerét „kóstoltató módszer”-nek nevezte.

1848 tavaszán kitört a forradalom! Ebben is szerepet játszik. Lassan beállt nemzetőrnek. A forradalom és szabadságharc leverését követően pár évig bujdosott. Visszatér Erdélybe, a Kollégiumba és a klasszikus nyelveknek lett a tanára, ideértve a hébert is.

Később a helyzet azonban megváltozott. A kollégiumban csalódnia kell, egészen megváltozott az oktatás. Nem sokkal később az erdélyi Múzeum Egyesület megalapításánál találkozunk vele. Mikó Imrének köszönhetően megválasztják múzeumőrnek. Nagyon hatásos munkásságot fejtett ki, különösen a botanikus kertje volt híres, ahova egész Kolozsvár járt virágokat bámolni. 1872-ben ismét meghirdették a

Kolozsvári Egyetem tanári állását. Feltételezhetően ő maga is meglepődött, hogy az elemi matematika tanszéket kapta meg. Brassainak ebben az időszakban az egyik legnagyobb kezdeményezése az volt, hogy Meltzer Hugóval a német nyelv és irodalom professzorával egy összehasonlító irodalom-történelmi folyóiratot indítanak. Ebben minden tudós a saját nyelvén közölhette a tanulmányait, a népköltészetet, és mindezt mindannyian eredeti nyelven tették. 1883-ig szerkesztette a folyóiratot, majd nyugdíjazták.

1890-től kezdve hallása erősen megromlott; hallócsövet hozatott magának. Mégis eljárt muzsikát hallgatni; felét hallotta, felét tudta, hogyan kell lennie. Monostori úti lakásán a belső szobában állott a zongora, rajta kottái. Reggel, mikor az ágyból kikelt, papucsban és házikabátban a zongorához ült. A Beethoven-szonátákat mindig kotta nélkül játszotta.

Az 1890-es évek közepén azonban betegeskedni kezdett, egyre nehezebben tudott járni. Így hát Brassai kénytelen kellen be is költözött a Magyar utcai vöröskeresztes kórházba. 1897 júniusában gyakran megfordult nála Kővári László, mint az akkor élő legidősebb tanítványa, aki kérdezgette az életéről. Sokan sejtették, hogy nincs sok hátra életéből. Ekkor történik, hogy Brassait születéséről faggatja Kővári. Akkor mondja, hogy ő bizony már 100 éves. 1897. június 15-én országosan megünneplik a lassan századik születésnapját. Élete lángja 1897. június 24-én örökre kialudt.



# EURÓPA VOLT? EURÓPA VAN? EURÓPA LESZ?

**M**ondhatjuk a kérdésre, hogy Európa van és miként volt is, mindig is lesz. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy a jelen gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális jelenségei kicsit megnehezítik ezt az egyszerűen adandó választ. Ezzel együtt emlékeztetnek az alapító atyák, nevesen is Robert Schuman, Franciaország akkori külügyminisztere az idevonatkozó, elhíresült mondatra: „*Európa vagy keresztény lesz, vagy nem lesz*”. Azok a vezető politikusok Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide De Gasperi és Charles De Gaulle etc., akik azon dolgoztak, hogy az alig elcsendesült II. világháborús fegyverek újra meg ne szólaljanak, például Németország és Franciaország között, ezt mind vallották. Tehát az Európai Uniónak, ahogy ma mondjuk, vagy Közösségnek, ahogy korábban mondták, „*egy keresztény alapú békeprojektumát*” indították el először 6 ország részvételével, amely mára 27 ország uniója lett.

Európa persze még mindig sokkal nagyobb, mint az Európai Unió országainak összessége, de azért mégiscsak egy Európát veszélyeztetünk. Erre a legjobb példa az, hogy amikor az Unió szomszédságában két nem tagország harcol, akkor egyrészt az egyiknek az oldalán sok uniós ország harcba száll, másrészt pedig az egész Unió issza keserű levét a háborús konfliktusnak.

És ami a legszomorúbb ebben az az, hogy a háborúba beszállóknak ki nem jön a száján a „béke” szó! Vannak ilyen-olyan tüntetések Európa szerte, de béketüntetésről nem hallunk.

És ehhez hozzátehetjük, hogy Nyugat-Európában kikapintható a keresztényellenesség is. Emberek állásukat veszítik el, ha nyíltan templomba járók. Légikísérő asszonyoknak és bolti eladóknak a nyakából leszakítják a keresztet, templomokat gyaláznak meg, miközben persze a műezzin üvöltheti Allah imádságát nem csak magaslatokból, hanem nagy erejű hangszórókon keresztül is.

Innen nem lehet nem látni, hogy *az eredeti keresztény békeprojektum enyhén szólva bukásra áll*. Az alapító atyáknak a dilemmája eldőlni látszik abba az irányba, hogy Európa nem lesz. Persze nem abban az értelemben, hogy itt majd nem laknak emberek és vákuum lesz a valamikori Európa helyén, hanem abban az értelemben, hogy itt egy olyan világ lesz, ahol az európai értékek nem meghatározóak. Nem csak a hit, remény és szeretet fog hiányozni, hanem az emberi méltóság, a munka szeretete, a társadalmi igazságosság, a teremtés/környezet védelme, a női emancipáció, a gyermekek pozitív diszkriminációja és az ezekhez hasonló nagyon jó dolgok, amelyek mind keresztény gyökerűek. Persze nehéz elképzelni, hogy ezek nélkül lehet-e vagy érdekes-e élni?!

Tele vagyunk ellentmondással. Védénénk a környezetet, de támadjuk a viszonylag környezetkímélő energiaforrásokat, beleértve a vezetéken érkező gázt. Hozunk helyette palagázt hajón, súlyos „lábnyomot” hagyva az óceánban. Templomokat és falvakat bulldózerezünk el azért, hogy lignittel fűthessünk, ami úgy szennyezi a településeket, hogy egy közepes asztmával terhelt ember is fuldokolva tud elmenni otthonától a sarki fűszeresig. Nem szaporítom a szót, csak szomorúan tapasztalom, hogy a mérleg rossz. Amit a nagy, meghatározó országokból látunk, hallunk, az mind a „nem lesz” felé bilentli Európát.

És egyáltalán az az emberi minőség, illetve emberi minőségnek a hiánya, ami meghatározó és mértékadó az európai intézményekben, külön elkese-rítő. Akik szívesen összehasonlítják a közelmúltat a jellel az Európai Bizottság vezetését illetően, azok tanakodhatnak azon, hogy mi a jobb Európának: ha egy szálnalmas alkoholistá vezető a Bizottságot, vagy egy látszólag nagyon szimpatikus szépasszony, akire azonban a korrupciónak és megkötözöttségnek különböző árnyékai vetülnek? Persze aztán fűjják a jogállamiságot, amelyen még nevezhetnénk is, ha a végeredmény nem a bőrünkre és a zsebünkre menne.

Ez utóbbi összefüggésében utalok arra a jelenségre, amely egy fontos, demokratikus intéz-

ménynek a kiforgatásán keresztül, annak megszüntetése felé mutat. Ez pedig a konszenzusos döntéshozatal. Ennek is mondanom sem kell, hogy bibliai alapjai vannak és az Európai Unió legnagyobb értéke mind a mai napig. Nevezetesen, hogy a döntések nem többségi alapon működnek, hanem konszenzusos, tehát megegyezési alapon. Ami azt jelenti, hogy akkor születik a döntés, ha azzal mindenkinek egyetért. Ennél helyesebb és igazságosabb módszer nincs. Itt nincs kicsi-nagy, régi-új, csókos-nem csókos, hanem valóban egyenlők a közösségben részt vevő felek. Ez egy gyönyörű gesztus a nagyok részéről és egy óriási lehetőség a kisebbek számára. Persze csak ott és akkor, ahol igazi közösség van, ahol nem csak a magam fajtájáért harcolok, hanem a közös értéket keresem. Ez a kezdetektől és kezdetekben így volt. Gondoljunk bele, hogy a Közösséget alkotó hatok között ott volt Németország, Franciaország, Olaszország, óriási országok,

óriási gazdasági erővel és ott volt Hollandia, Belgium, Luxemburg, majdhogynem kizárólag az elvárt méltóságukkal. De kimondták a konszenzusos döntést és a nagyok és a kicsik együtt dolgoztak azon, hogy megtalálják kérdéseikre azt a választ, ami mind a hatuknak megfelelt. Persze 27 országgal ez már kicsit nehezebb, de akkor sem a negatív, rossz hangzású vétójogot kellene emlegetni, hanem egyszerűen arra törekedni, hogy a konszenzus létrejöhessen. Az csak a történelem szégyene, hogy pont azok a kis nyugati országok, pl. Hollandia kezdi ki ezt az igazán szép értéket az Uniónak nyugatról, amelyek érdekében, gesztus értékűen a nagyok ezt létrehozták. Szóval nem Magyarországnak van vétójoga, hanem mind a 27 országnak van tisztes elhívása, sőt kötelessége arra, hogy a teljes megegyezésre törekedjen kis és nagy dolgokban egyaránt. Ettől lesz Unió és ettől lesz Közösség. És ha ez nem lesz, akkor Európa sem lesz.

Egy evangéliumi folyóiratban nyilván minden gondolatnak a vége pozitív és reményteljes. Volt már Európa is mélyponton, mondjuk a harmincéves háborúban. Valahogy kijöttünk belőle. Hívó ember tudja azt, hogy sok van az emberre bízva, sok van a kormányokra bízva, így sok van Brüsszelre is bízva. De egyikre sem minden! S azt is tudja, hogy a teremtő és megtartó Isten mindenhova elküldi az ő szolgálóit, akik hirdetik és munkálják a Neki tetszőt. Így vannak jelen agyongyötörve, támadva és provokálva a keresztény értékek még mindig Európában. Hiszem, hogy így van jelen a békevágy is jóérzésű emberek szívében, és ez a kettő győzedelmeskedni fog.

Európa Isten kegyelméből egyszer újra békés lesz, keresztény értékekkel meggazdagítva. Így a címben megfogalmazott kérdésre mégiscsak mondhatjuk azt, amit valamikor Széchenyi István Magyarországra mondott, tehát, hogy Európa nem volt, hanem lesz.

*Dr. Bóna Zoltán*

## IMPRESSZUM

**SOLI DEO GLORIA** – evangéliumi, közéleti folyóirat. Ingyenes, időszaki kiadvány

**Kiadó:** SDG Közösség

**Főszerkesztő:** Dr. Szilvai Balázs

**Szerkesztőbizottság:** Csobolyó Katalin, Dr. Bóna Balázs, Kun László, Veres Enikő

**Készült:** az Ex-Kop Nyomdaipari Bt. gondozásában

**Példányszám:** 800

**Cikkek leadása:** folyamatosan, a [szilvai.balazs@freemail.hu](mailto:szilvai.balazs@freemail.hu) e-mail címen

**Honlap:** [www.dunavarsanyireformatusok.hu](http://www.dunavarsanyireformatusok.hu)

**Facebook:** Dunavarsányi Reformátusok



# A REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG, A SOLI DEO GLORIA KÖZÖSSÉG ÉS A CSERKÉSZCSAPATUNK ESEMÉNYNAPTÁRA ADVENTTŐL VIRÁGVASÁRNAPIG

Ezúton is kérjük a lapot szívesen és aktualitásában olvasók elnézését amiatt, hogy az októberi szám megjelenése elmaradt, illetve a reformációi tartalom ebben az adventi számban található. Elkötelezzük magunkat, hogy ez nem ismétlődik meg, és persze ebben az eseménynaptárban a már megtörtént programokat nem soroljuk fel.

*SDG Közösség*

November 26.	15 <sup>00</sup>	Adventi koszorúkötés kézművességgel, mézeskalács sütéssel – SDG Köz. Ház.
November 26.	10 <sup>00</sup>	Adventi áhítat és koszorúkötés a cserkészeknek – Csepel, plébánia
November 27.	10 <sup>00</sup>	Advent első vasárnapja, úrvacsorás ünnep – Ref. templom
November 27.	10 <sup>00</sup>	Adventi cserkész istentisztelet – Ref. templom, Monor
December 04.	10 <sup>00</sup>	Advent második ünnepi vasárnapja – Ref. templom
December 11.	10 <sup>00</sup>	Advent harmadik ünnepi vasárnapja – Ref. templom
December 11.	10 <sup>00</sup>	A Betlehemi Láng átadása cserkészeknek – Ref. templom, Pesterzsébet
December 11-23.	18 <sup>00</sup> -20 <sup>00</sup>	Ablak az Égre: Nyitott templom, egyéni csendesség – Ref. templom
December 17.	15 <sup>00</sup>	Gyermekkarácsonyi ünnepség – SDG Köz. Ház
December 18.	10 <sup>00</sup>	Advent negyedik ünnepi vasárnapja – Ref. templom
December 19-24.		Cserkész-betlehemezés – dunavarsányi családok
December 24.	8 <sup>00</sup>	Cserkészkarácsony reggelivel – SDG Köz. Ház
December 24.	18 <sup>00</sup>	Szentesti istentisztelet – Ref. templom
December 25-26.	10 <sup>00</sup>	Karácsonyi úrvacsorás istentiszteletek – Ref. templom
December 28.	10 <sup>00</sup>	Az MCSSZ 110. évfordulós istentisztelete – Ref. templom, Bp. Kálvin tér; utána cserkészkirándulás a Budai hegyekbe
December 29.	18 <sup>00</sup>	Úrvacsorai előkészítő istentisztelet – Ref. templom
December 31.	18 <sup>00</sup>	Óévi hálaadó istentisztelet – Ref. templom
Január 01.	10 <sup>00</sup>	Újévi könyörgő úrvacsorás istentisztelet – Ref. templom
Január 15.	10 <sup>00</sup>	Istentisztelet, Egyházközségi Közgyűlés, ünnepi ebéd - SDG Köz. Ház
Január 16-20.	18 <sup>00</sup>	Ökumenikus imaheti esti istentiszteletek – Dunavarsány/Délegyháza temp- lomaiban
Január 21.	19 <sup>00</sup>	Erdélyi Bál
Február 12.	10 <sup>00</sup>	Házasság vasárnapja: Házaspárok köszöntése, megáldása – Ref. templom
Február 18.	19 <sup>00</sup>	Cserkészbál
Február 20-24.	18 <sup>00</sup>	Böjti előkészítő istentiszteletek – Ref. templom, SDG. Köz. Ház
Február 22.	18 <sup>00</sup>	Hamvazószerdai böjti ökumenikus istentisztelet – SDG. Köz. Ház
Február 26.	10 <sup>00</sup>	Böjtfő vasárnap, úrvacsorás istentisztelet – Ref. templom
Március 01.	18 <sup>00</sup>	Böjti házi istentisztelet
Március 3-5.		ICHTHÜSZ lelki nap, közgyűlés cserkészeknek – helyszín később
Március 08.	18 <sup>00</sup>	Böjti házi istentisztelet
Március 15.	10 <sup>00</sup>	Nemzeti ünnep, istentisztelet – Ref. templom
Március 22.	18 <sup>00</sup>	Böjti házi istentisztelet
Március 29.	18 <sup>00</sup>	Böjti házi istentisztelet
Április 02.	10 <sup>00</sup>	Virágvasárnap ünnepi istentisztelet – Ref. templom

**A református templomban minden vasárnap 10 órakor istentiszteletet tartunk,  
s azzal egy időben gyermek-istentiszteletet is.**

**Minden szerdán 18 órakor tartunk az SDG Közösségi Házban bibliaórát és minden csütörtökön 7:30-kor  
szintén itt hétközi istentiszteletet.**

**A cserkészgyermekek őrsi foglalkozása minden szerdán 16.20-kor van az SDG Közösségi Házban,  
a felnőtteknek pedig minden vasárnap 11.20-kor ugyanitt.**

**Az SDG Közösségi Ház kápolnájának urnasírhelyei iránt a 06/20 914-3893-as telefonszámon  
lehet érdeklődni.**